

*О. В. Дейнека, канд. екон. наук,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

На сьогодні актуальними є розробка та запровадження дієвої методології проведення аналізу взаємозв'язку між державними видатками та рівнем економічного зростання. Результати досліджень наукової літератури з питань впливу зміни обсягів державних витрат та ВВП дозволили виокремити дві точки зору щодо характеру взаємозв'язку зазначених параметрів. Так, деякі науковці вважають, що високий рівень державних витрат призводить до збільшення податкового тягаря, зниження рівня заощаджень, внаслідок чого знижуються темпи зростання економіки країни та скорочується добробут населення. З іншого боку, державні інвестиції в розвиток інфраструктури, а також витрати на утримання державних інститутів та органів влади підвищують продуктивність ресурсів, які в приватному секторі стимулюють інвестиційний процес і приводять до збільшення темпів зростання.

Для визначення напрямку впливу державних видатків на економічне зростання в економічній теорії досить давно фігурує закон Вагнера, який у сучасному трактуванні набуває такого змісту: зростання валового внутрішнього продукту супроводжується прискореним зростанням державних витрат. Проте, як засвідчили результати перевірки дії закону Вагнера, він не завжди підтверджується, оскільки спрацьовує лише в країнах, що розвиваються, а в розвинених країнах він втрачає свою актуальність.

Слід зазначити, що відповідно до закону Вагнера зростання ВВП впливає на зростання державних витрат, встановлюючи тим самим прямий зв'язок у підсистемах “економіка – держава”. Однак, як виявляється, між названими підсистемами існує також і зворотній зв'язок, який має важливе значення у процесі формування макроекономічних залежностей. Економісти Р. Армі (R. Armeu) та Р. Ран (R. Rahn) запропонували врахування так званого ефекту Армі – Рана, відповідно до якого позитивний вплив нарощення державних витрат на зростання ВВП спостерігається до моменту досягнення деякого оптимального значення частки державних витрат, а подальше їх нарощення знижує обсяги виробництва в економічній системі.

Отже, якщо відповідно до закону Вагнера зростання ВВП прискорює зростання державних витрат, то відповідно до кривої Армі – Рана зростання частки державних видатків у ВВП на певному етапі веде до гальмування зростання ВВП. Тим самим наявність ефекту Армі – Рана перетворює систему “економіка – держава” на саморегулюючу ринкову систему, в якій неприпустимим є односпрямований розвиток подій. Точка максимуму на кривій Армі – Рана називається точкою Скаллі та вказує на те, що частка державних витрат у ВВП в розмірі до 23 % позитивно впливає на темпи

зростання ВВП, а понад 23 % – призводить до скорочення економічного зростання.

Політика державних видатків є одним із основних інструментів механізму державного регулювання економічного зростання, що в економічній теорії пов'язується з виникненням так званого мультиплікативного ефекту, який вимірюється за допомогою мультиплікатора державних видатків і показує абсолютну зміну обсягу ВВП країни при зростанні цих видатків на одну грошову одиницю.

Водночас вітчизняні автори, досліджуючи питання впливу державних видатків на економічне зростання української економіки, в основному використовують загальноприйняті методи статистичного аналізу економічних процесів.

Таким чином, враховуючи зарубіжний досвід і здобутки вітчизняних науковців, робимо висновок, що виявлення впливу державних витрат на соціально-економічний розвиток країни повинно здійснюватися на основі порівняння темпів зростання державних видатків з темпами зростання ВВП; оцінки частки державних видатків у ВВП; визначення характеру впливу зміни державних видатків на ВВП в цілому та в розрізі окремих статей видатків бюджету; обґрунтування оптимальної частки державних видатків у ВВП. Проведення аналізу в такій послідовності дозволить оптимізувати склад і структуру державних видатків, визначити пріоритетні напрями вкладення державних фінансових ресурсів у економіку країни, покращити добробут громадян і підвищити ефективність фінансування соціально-економічного розвитку.

Дейнека, О.В. Методика аналізу впливу державних видатків на економічне зростання [Текст] / О.В. Дейнека // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2013. – С. 32-34.